

Debreceni Rézmetsző Diákok Társasága

Gécs Béla

A nyomdászattól függetlenül, de annak szárnyain tört előre a fametszetről és a rézmetszetről történő nyomtatóeljárás. Hazánkban már a 16–18. században a jelentősebb nyomdákkal rendelkező városokban – Bártfa, Eperjes, Kassa, Lőcse, Nagyszombat, Nagyszében stb. – jelentős rézmetsző kultúra alakult ki, a művészeti ágat jelesen művelő személyekkel.

Debrecenben 1561-től honos a gutenbergi mesterség, a rézmetsző tevékenység két évszázad múltával jelent meg. A debreceni műhely kiadványaihoz 1750-től a századfordulóig Kováts György, Farkas

István és néhány követője készített rézmetszetet.

A 19. század első évtizedében a Debreceni Református Kollégium több diákja rajzolásnak, rézmetszésnek szentelte szabad idejét. Előbb csak műkedvelésből – majd a Kollégium professzora Budai Ézsaiás támogatásával, komoly foglalkozásként.

Karacs Ferenc (1779–1838), később híres térképészítő rézmetsző, kollégiumi diák korában indította meg a mozgalmat, az ő indítására kezdtek foglalkozni az ottani diákok a rézmetszéssel.

A kollégiumi diákszobákban egybeverődő diáksereg nagy kedvvel űzte ezt a szép mesterséget, majd három diák: Eröss Gábor, Papp József és Pethes Dávid megalakították a Rézmetsző Diákok Társaságát. Az alakulást az a kényszer szülte, hogy a Kollégium még a 18. század végén sem rendelkezett kézbe adható történelmi és földrajzi segédeszközökkel.

A térképmetszésre szövetkezett diákok első munkája 1800-ban jelent meg, címe: „Oskolai Új Átlás az alsó classisok számára. Metsződött és Nyomatódott a Ref. Collegiumban Eröss Gábor, Halász István, Papp József és más Tógátus Deák ifjak által T. T. Prof. Budai Esaiás class. Insp. Vigyázása alatt Debrecenben MDCCC.”

Szentgyörgyi József a Leg-nevezetesebb természeti dolgok esmérati című tankönyvének címlapja. Debrecen, 1803

A 12 térképet tartalmazó 190×215 mm-es atlaszon, a rézmetszőkön kívül, Kiss Sámuel, Mikolaj József és Kármán József rajzolóik is dolgoztak. A metszett szövegű címlappal készült munkájuk az első magyar nyelvű térkép volt, amelyből az ifjúság kezdte tanulni a földrajzot. Ez időben még az ország valamennyi iskolájában, a debreceniben is a latin volt a tanítás nyelve.

Az atlasz megjelenésekor nagy sikert aratott. Hazánk különböző részében élő szel-

Az 1804. évi Oskolai Magyar Új Átlás címlapja. Metszette: Eröss Gábor

lemi vezetők, írók és tudósok is bátorító, serkentő levelekkel tartották ébren a „rézmetsző ifjak” tettvágását.

A társaság tagjai ezt követően elkészítették az „Oskolai Ó-Átlás” 12 lapból álló térképmetszeteit, de több tankönyvet is illusztráltak. Az első rendszeres, illusztrációkkal ellátott, magyar nyelvű természettudományi tankönyv: „Á legnevezetesebb természeti dolgok” esmélet” című munka – Szentgyörgyi József orvosdoktor könyve, 19 réztáblákra metszett rajzzal 1803-ban jelent meg Debrecenben.

A Kollégium rézmetsző diákjai a térképen, állat-, növényábrákon kívül, irodalmi témák területén is alkottak. Csokonai Vitéz Mihály költő szoros barátságot tartott velük. Különösen, miután részbe vették: „A Szépség’ Ereje a’ Bajnoki Szivenn” című költeményének egész oldalas címlapját, melynek rajzát és metszetét Erőss Gábor készítette.

A város és a Kollégium sokoldalú szellemi és anyagi támogatása tette lehetővé, hogy a rézmetsző diákok közül a legkitartóbbak a Kollégiumból kiköltöztek,

és külön műhelyt béreltek a városban. A Kollégium égisze alatt – de valójában már egyre ritkábban dolgoztak a Kollégiumnak. A fáradságos munka, a teméntelen költségek miatt a társaság elkedvetlenedett. A fiatalok, akik a „rézmetszést nem üzleti számítással, hanem ifjú kedveteliséssel űzték...” feladták tevékenységüket, és a Debreceni Rézmetsző Diákok Társasága 1812-ben feloszlott.

Több mint két évszázad távolából emlékezve – munkásságukkal a hazafiság nemes ügyét szolgálták.

NYOMDÁSZ VÁNDORGYŰLÉS, 2010

Szabadka, június 10–11.

A gyönyörű és barátságos város szeretettel vár bennünket júniusban. Szerbia legészakibb városa 4 csillagos konferenciaszállodákkal, kiváló éttermekkel, hangulatos kávézókkal, gyönyörűen rendben tartott Monarchia korabeli szecessziós házaival kiváló helyszínt biztosít rendezvényünkhöz. Az árak kedvezőek, az emberek nagyon készségesek és segítőkészek. A magyar is hivatalos nyelv, a lakosság fele beszél, nagyobbik része ért magyarul.

Nyomdalátogatások:

Rotografika, Szabadka. Korszerű, új gépekkel felszerelt íves ofset és heat-set nyomda. 16 és 32 oldalas Komori heat-set, KBA és Heidelberg B1 íves nyomógépek, Kolbus és Wohlenberg puha- és keménytáblás kötészet, Sitma egyedi csomagoló gépek. Fő profil a minőségi magazin- és könyvgyártás, szórólapok, katalógusok.

Al Pack, Szabadka. Korszerű flexóüzem, új gépekkel. Fő profil a színes nyomású hajlékony göngyöleg gyártása az élelmiszeripar, gyógyszeripar, dohányipar, építőipar részére. Nagy mennyiségben állítanak elő saját célra és külső értékesítésre nemesített alumínium, valamint lakkozott, kasírozott, többrétegű fóliákat.

Compart, Bácska Topolya (25 km Szabadkától). Feltörekvő flexóüzem, régebbi és saját gyártású gépekkel. Fő profil a címkegyártás és nyereményjátékok promóciós termékei.

ELŐSZÖR KÜLFÖLDÖN!